

המציפה

דמי חתימה לשנה בסולין 800 מ"ס.
 רבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"ס.
 באוסמריה 600 כתר לשנה 150 כ"י לרבע.
 במשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ"י
 לרבע.
 ברומניה 100 ליי לשנה. 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 קצרה או מקומה. מחיר ברכת מ"ט או
 הודעת אירוסין 100 מ"י. האדרסה:
 Hamicpe* Kraków ul. Miodowa 22.

Kraków—Lwów dnia 1. lipca 1921.

גליון כ"ז.

פראגא—לבוב. כ"ה סיון ס' שלח תרפ"א.

אל קוראינו.

מפני ירידת הוואלוטא התדירית ועלית שכר
 הדפוס והפועלים ומחיר הנייר. הננו אנוסים ג"כ להרים
 את המחיר. מחיר גליון אחד מעתה 18 מרק. דמי
 חתימה לשנה 800 ולרבע שנה 200 מ"י. המו"ל.

תוכן הענינים.

דברי הימים יוכיחו, ש. ז. יעבט. — מהפני המסך לעימך:
 יהדות של שרירים, דיר א. אהרני השומר מה הוא? ישראל אפסער.
 — מתהפכות הזמן: ואריה כבקר יאבל תכו. — מדינה ומדינה ומקריה
 בקראקא. בסולין הכמנה: לבוב, רישא. משורמטוב. בסולין. ברוסיה.
 פלמלנד. בצרפת. בארץ ישראל. — השבוע. בכל העולם. —
 ירושלם העתיקה, דוד ילין. פתגמים, אברהם כהנא.

דברי הימים יוכיחו.

שגורה היא השאלה: המדוע האנשים מדברי הימים? הלוקח
 להם מיסר מהמאורעות והמקרים, אשר עליהם ידובר בספר הענקי
 הזה? השמו לב לרבה, שהספר הזה, אשר מעשי אנוש ותחבולותיו
 כחובים בו, לא נכתב למען הרנין את צבות הדרות הבאים אולהרניום,
 כ"אם נאמרו הדברים כהיותם בלי מחשבה תחלה ורק עלינו לדמדם
 ולהבינם ולבא פירי מסקנות?

התשובה היא עלינו רוב שליית. האנושיות או האנשים, שעל
 ידם הוסיפה ההסתוריה להתפתח ולהשתלשל, לא למדו מדברי הימים,
 באותו הספר. הלוקח מקום כל כך חשוב בהשתלמות השכלתו של
 האדם משחר טל ידוהו. אותם המקרים ואותם המאורעות הולכים
 ונשנים פעמים אין קץ. מה שהיה ונעשה הולך ונעשה שוב ותוהר
 הלצה ואין אף אחד שיאמר: חכמה נבונותי מתולדות שניאות שעשו
 אחרים ולא זו הדרך, אבקש לי דרך אחרת; כ"אם אותם הנורמים
 ואותן הסבות, שנימו קלקולים וצרות לפנים, הם הם הנורמים בכל דור ודור,
 הופעות דומות ואותם השכששים והשגיאות, שנעשו הולכות ונעשות
 לו גם בשנוי צורה ובשנוי שם בפעם שנית ושלישית עד אין מספר
 כן היה בכך דור ודור, בכך ארץ וארץ ואצל כל עם ועם.

ארץ ישראל הוכרה ליהודים בתור ארצם ההסתורית; כך
 הבינונו מתוך הצהרתו של בלפור ומהחלטת סן-רמו. ועל יסוד זה
 השתרפנו להניח את אבן היסוד לסדר הארץ הוות בתור ארץ ליהודים.
 והנה צעקה, הערבים מתנגדים ליישוב היהודי, רוצים הם לנוול את
 ארצנו. הם ראו וגם נוכחו, שהיהודים מראשית ימי היושב החדש
 התנהגו עמם באהרה ורעות ובלב בטוח יכולים היו להאמין, שגם
 לעתיד לא ישתנה המצב לרעה; הודות לתרבותו הנכונה של עם
 ישראל ולמסרת של ואהבתם את הנ"י. אבל הם לא הסתפקו בזה.
 יודעים הם, שהארץ אינה שלהם, היהודים לא הוציאוה מידם, ארצם
 היא ארץ ערב, הגדולה מארץ ישראל כמה וכמה פעמים ובכך זאת
 ישלחו את יריהם גם אל כבשת הרש, הלא עליהם היה להכיר את
 צדקת היהודים ולהסכים, כי באו גם היהודים אל המנוחה ואף הנחלה.

אחרי שבעים נדורים כאלפי שנה, אחרי שנשפך דמם כמים בכל קצות
 תבל, ובכך מקום נחשבו כזרים, כאורחים בלתי קרואים ובעד אכלם
 ושתותם. מנוחתם ושאיתם אויר, שלמו בכספם, דמם וחלבם. ובשעה
 שהאור הגנוו התחיל מתגלה על האוסף, הרעה התחילה מכסה ארץ
 מצואה, הגבור זכר את החלש וכסף את קומתו הוקופה אליה למען
 הרימו משפל מדרגתו. קול הצדק הקורא לשבויים הדרו. תתחיל בוקע
 את האויר ובעלי הזרוע הושימו את זרועותיהם להציל עשוק מיד
 עושקו ובשעה של התרוממות נפש זו אמרו צרחם גם על השם
 הסוורה, על עם עני ואביון, על העם היהודי ולתקוות לו לחשוב.
 כי גם לו יש פנה בטוהה, שיוכל גם הוא לישר מעט את גבו הכסוף
 ולהסתכל בשחוק קץ על שפתיו בעולמו של הקרוש ברוך הוא —
 והנה קמו הערבים, אותו העם שארצו הושבה לו ומלכים הוקמו לו
 ומפריעים את מנוחתו, צועקים חמס ומשתדלים להרוס את סנדליו
 הפורס באויר, לשפול את בטחוננו ותקותו של הנודד האומלל.

וצעקתיהם עשו פרי:
 עתה קוראים אנהנו את הביאורים והפירושים החדשים להצהרתנו
 של בלפור, שעד עתה לא שמענום ולא ידענום ואיש לא הגידם לנו;
 ולא רק אנהנו החסימים האמנו שהצהרתנו זו היא דברים ככתבם, בלי
 שום מחשבה זרה או פניה נסתרה, כ"אם גם המתכוונים שבנו הבינוה
 ככה ועל-כך הרימו את קולם בשעתם, ולו ידעו, שהמקרא יוצא מידו
 פשוט, כי עתה לא הקימו רעש, וגם אחינו השלומיים לא היו
 באים לדרוש את חלקם ולא היו מתריעים ומכריזים, שהם רוב מנין
 ורב בנין של עם ישראל וכאלה כן אלה היו יושבם כ"איש תחתיו
 ולא היו מראים את טלפיהם ואת פרצופיהם האמתים-כלפי הויך.
 הידענו מדברי הימים עובדות כאלה? עם ישראל מלמד
 בנסיגות וגם הרפתקות כאלה עדו עליו: בשעת בנין בית-שני
 בירושלים בימי דובבל ונתמיה באו גם אז עמונים וערבים, צרי יהודה
 ובנימין והתאמצו להשביט את מלאכת הבנין, ביד ובקול, יצאו להלחם,
 לענו להם וכתבו שטנה; אך עם ישראל ברצונו העז לא נסוג אחור,
 וגם כאשר באו מים עדינששי ובאותו הזמן של העליה ההיא בשל
 הרשיון, לא בא העם פירי יאוש, כ"אם לכך נל ונל נענעו בראשם,
 עד שיכצו להם ונצחו.

ורו, די להראות על מבוץ הרם, שהביאה מלחמת העולם, שעדיין לא בא קץ לה. והיא רק פרי ההשקפה הארית הזאת של הערצת הכה ותולדתה: השלמת הצבא על כל, וכמה מתנדה הפרינציפה הזאת ליהדות! אחרהעם אומר: יהודי ורם כלום יש לך שני הפכים יותר גדולים מאלה?

אם באמת נתפוץ רק להישיר את הנבות ולהסיר ממנו את רפיון-הידיים ומורך-הלב, שדבקו בנו בין חומות הנימו, יש תחבולה אחרת, שהראתה עליה הסופרת העברית לאה ז'לניר בירושלם, העומדת בראש הסתדרות הנשים המזרחיות בא"י. היא עסקה בפרובלמה הזאת, בשאלת הספורט בתכנית הלימודים של בהים ובאה לידי מסקנה, שיש לנו תשלום מצוין פשוט בחנוך לעבודות גופניות בבית הספר. במקום חלויץ-עצמות ילמדו את הילדים למשל במלאכות שונות לא קשות וברבות הימים תהיה זאת הכשרה למלאכה ממש, זו המלאכה שזנחנו בנוצה ומאסנו בה עד שהתרגלו רבים מבני עמנו לחיי האוויר, לנוף ולרמאות. עלינו לשוב לחבב את המלאכה הפרודוקטיבית על בני הנוערים, להסיר מכשול מרכנו, לא דרך העמים דרכנו, ומה דלדידהו לא הוה מומא לדידן הוה מומא. תמיד דמעמנו את ההבדלים האלה וגם עכשו עלינו לעשות כן וביחוד עכשו בתחית האומה והחזרת העטרה ליושנה. נס הרצל לא הבין את הדבר באופן אחר בדברו על שיבה אל היהדות, הקודמה לשיבה אל ארץ היהודים. ואם לא כן הלא תהיה כל מלחמתנו בשיטה הטמיעה כמובל ושרץ בידו. — ביחוד נאמרים הדברים כלפי אלה מצעירינו, המבקשים את היהדות כביכול והם הולכים ומתרחקים ממנה. לעולם לא נוותר על מעלתנו, שהכל מתקנאים בנו בעבורה: מעלת עם הספר.

ד"ר א. אהרני.

"השומר" מה הוא?

הסתדרות השומר הוא בעיני כמין ספינקס, שאי אפשר לעמוד על אפיו, פעמים אין מספר הרהרתי בלבי, לבקש ולמצוא את כסיסו ויסודו ובכל מה שאני מתעמק במחשבותי יותר מתזכרת המכוכה. לכאורה הרי לפניך תכנית ציונית הנונה ומקיפה: הפתוח הגופני המוסרי של בני הנוערים, למוד השפה העברית והרבור העברי, הספקת כחות בריאים בלי אברים מרוסקים ועקמומית רוחנית בשביל הישוב העברי בא"י, מהפכה בסדרי החנוך הקיימים, הבראת בני הנוערים, חוק שריריו ע"י התעמלות, החזרתם אל הטבע ועוד. אלה הם הקווים הכלליים של תכנית השומר.

אך האם מלא השומר את תפקידו ונאמן הוא לתעודתו זאת? לצערינו לא! השומר סר מדרכו הישרה מיד בראשית התיסדותו והנהו תועה בדרכים עקלקלות, מבלי מצוא את דרכו הנכונה. הסבה העיקרית של הקלקול היא, שבראשית הוסדו של השומר לא העמיד את עצמו תחת השגחת ההנהגה הציונית ולא הכיר את אפטרופסותה, ומשום זה הוא פוגם בכל צעדיו ודרכיו את אידאלנו ומתנכר לשאיפותינו הלאומיות, ותחת שהעבודה העברית צריכה לתפוש מקום בראש תחת שהעבודה הלאומית צריכה להיות למרכז חייהם, תחת שעליהם להשתתף במרץ ועונו בכל הנוגע לתחית האומה, תחת להבין, שהשומר הוא פרי הרעיון הלאומי, שנוצר לתקן את הפגומות בחיי הנועה, לאהה את הקרע שבלבם ולבטל את הנוודים שבין שאיפתנו הלאומית ובין ההשפעה מהויץ — עשה השומר את הטפל לעיקר ואת האמצעי לתכלית, נעשה להסתדרות רחוקה ממנו וורה לנו, כאלו עבודת ההכנה שלהם היא התכלית ואין להם דבר עם הגדולים, עולם בפ"ע הם.

ובשעה שאנו עומדים על סף התחיה ועוסקים בהכנות לאותה היצירה הגדולה של תחית עמנו וארצנו; בשעה שעבודתנו מכוננת לאותה התכלית הנשנבה של בנין הארץ; בשעה שאנו מקבצים חומר ולבנים ומניחים את אבני הפנה לבנין עתידנו — המה ברובם הגדול מתיחסים אלינו באדישות ועומדים מרחוק, כאלו לא להם נוגע הדבר

ואם הערבים לא ישימו לב לאמת ההסתורית ומוסיפים לחקות את אותן השינואות, שנעשו בשעתן, תבא האמת ההסתורית, שמעולם לא הרכינה את ראשה ולא נשאה פנים לשום כן-אדם ותטפה על סניהם. עמי-ישראל בא בשם האמת ההסתורית, ובשמה ידרוש את ארצו. לא רכוש זרים, לא אדמת נכר, כי-אם את קנינו הוא. כבר סבל בחייו די והותר, נע ונד במדינות זרות כבר היה יותר מדי ויש לו כבר הרשות לשוב לארצו, למען יתחיל את חייו ככל עם; והאנשים הנתונים מכשולים על דרכו ומעכבים את נאולתו עתידים ליתן את הדין ודברי הימים יוכיחו.

ש. ז. יעבץ.

מהפכי הטפל לעיקר.

קבלנו שני מאמרים משני צדדים שונים, המערעים על הדי-צדדיית הדישה בחנוך בני הנוערים, שנגלתה בתוכנו. רוח הקיצוניות, שהיא מומנו הישן-נושן וגרמה כמה קלקולים בחיינו וביחוד בתוכנו, עריץ שורה עלינו ומוסיפה להשחית ולחבל בעצם ימי התחיה עד שבני נעורינו החדישים שבחדישים עושים כבר את הטפל לעיקר, כאותם בחורי ביהמ"ד הישן, שעשו את הפלפול, הנוער רק לרכבים כאמצעי לברור הלכה — לעיקר התורה ולעצם מהות היהדות ונחו בעבורו את כל התורה, כך עושים בחורינו בדור הזה את ההתעמלות וטפות הנוף ואבוריהם לעיקר העיקרים, לתכלית, שאין אחריה עוד כלום. השטן הזה עדיין מרקד בתוכנו וצריך לנעור בו, הנו מפרסמים בזה את שני המאמרים הראויים לשימת לב.

יהדות של שרירים.

קבלתי מכתב מאת אהר מירדי, שהוא מתאונן בו על החברה המזרחית לצעירים שבעירו, שנערכו בה שעורים שונים בהכמת ישראל, בתלמוד ומקרא וברומה ובתוך כל אלה גם שעור אחד להתנוששות לתכלית חזק הנוף ופתוחו, אבל בעוד שכל השעורים נוגחים ואין שם אליהם לב, מתלהבים הצעירים המזרחים להתנוששות ולהתעמלות. הרי זה מעורר מחשבות, כי אס-אמנם שנינו זה כמה את יחסנו לספורט גופני, כי נוכחנו, שע"פ תנאי החנוך הנהוג נתמדו באמת בני עמנו ונעשו רפי ידים ויש יותר מקורטוב של אמת בפתגם הרומאי, כי נפש בריאה תשכון בתוך נוף בריא, אצלמי היו לנו יהודים חזקים ובריאים לא היה מקום כל כך לתחנות ולרוך-הלב המבוער, כמו שראינו זה כמה במחננו. בכל-זאת איננו יכולים לעמוד בזה על נקודת השקפת האריים, שעשו את טפוח הנוף לפולחן לתכלית לעצמה כהיונים הקדמונים. הרוח הלאומי שלנו התקומם מעולם ננד העבודה הזרה הזאת ככל עונו, בידעו עד כמה היא מסוכנה אם תעלה למעלה ראש, כי היא מרגלה את האדם לחשוב, שהנוף היפה כשהוא לעצמו הוא ענין של הערצה, ומוזל לכל התועבות תוצאות, כי השקפה כזו מביאה להערצת כה-הזרוע, לדין כל דא"ם נבר, לזנות ולתרבות רעה, כמו שראינום באמת בכל האומות, שקבלו נמוסי היונים, אנהנו התננדנו להם בכל עונו ובמסירות נפש וזכינו לטהרת המדות ולטהרת המשפחה, לנו היו כלל-יחיים אחרים: לא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם; אל תבט אל מראהו ואל גובה קומתו; שקר החן והכל היופי, עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה. לא האסתטיקה היא העיקר אצלנו, אלא האתיקה, הופי ומלאכת מחשבת לבני יסת והמוסר והמדות לבני ישראל.

ומה זה היה לנו שנפגם החיש היהודי בנפש צעירינו וגם צעירי המזרחי בכלל והם אומרים לשמש את הגבולים, לאלה מצעירינו: שעדיין לא מת בקרבם רגשם היהודי בהחלט והוא צריך רק הזכרה

בי אמנם — בעתון עברי אפשר להודות על האמת — מרבים אחינו יתר מדי להקנות לבניהם ולבנותיהם למודי נמנויה, כאלו היתה זאת חובה דתית או פרנסית, ובאמת בין המבחינה הדתית ובין מבחינת הפרנסה הם גורמים רק רע לעצמם ולזרעם. לענין הדת, הבנים והבנות יתחנכו חנוך נכרי נמור ויתנברו לעמם, ולענין הפרנסה איזה יתרון יש היום ליוצאי נמנויות? הרי פועל בור, שאינו יודע גם קרוא בספר, ישתכר יותר מעורך דין, גם רופאים ובפרט רופאי שינים הרבה יותר מכפי הצורך, ולמשרות פקידים הרי אין כל תקוה לבני יהודים להציע אפילו בעתיד ומה התרדה להכתיב כל גער וכל נערה בנמנויות? הלא רק שטות היא, הנעשה בלי חשבון ובלי ראיית הנוכח, אלא מתוך ההרגל, כך דרכם של יהודים, שאחד מחקה מעשה חברו, כמו שבדורות הקודמים למדו כל בני היהודים דק פלפול, למוד שנועד רק לרבנים מורי הוראה, כך עכשו ילמדו כולם רומית ויונית וכל שאר הלמודים היתרים, שנועדו רק לפקידים ולמלומדים, שהמדע אומנותם. בדיעבד גם זו לטובה, שנעצו שערי הנמנויה להחלק מבני עמנו, הלא מוטב שיצמדו מלאכה, מסחר, חרושת, למודים, שיביאום לידי תכלית בחייהם ולא יהיה ישראל עם שכולו ארכוקשים, כמו שהיה עד היום עם שכולו רבנים.

קראקא. לאחר האספה הכללית נגש ועד אנודת המורחיי לעבודתו המקצועית ביותר מרין, ביהוד שם לבו לנשם בחיים את יסוד חדר מורחיי, שהציב לו למטרה מראשית קיומו, ושאי אפשר היה להוציא לפעולה עד כה מסכת חסר מעון מתאים. לפני זמן קצר עלה בידי המורחיי לשכור בית חדש העומד להגמר בימים הקרובים עם הדרים מרווחים, המתאימים לתכלית המבוקשת. אין מן הצורך להשקיע את נתיבותו של חדר מורחיי בעירנו, חדר שבו יהיו נצמדים תורה והשכלה ושבו ילמדו התלמידים למודי קודש במדה מרובה ויתחנכו ברוח דתי אמתי, כדי שיכלו לחיות היום יהודים שלמים, וכמו כן למודי חול במדה הנחוצה לכל אדם. הסרון של מוסד חנוך כזה מורגש מכבר בעירנו. עד עכשו נאספו לטובת בית הספר שלש מאות והמשים ארף מרק.

מפאת הצורך בקבוצין אמצעים עצומים לטובת החדר (דמי שביית המעון, עריכת כל-הבית ומכשירי הלמוד) ולרגל העבודה הכבירה העומדת כעת לפני המורחיי מתבקשים בזה כל ההוגים חבה למפעל הזה ורוצים לעזר בהוצאתו לפעולה ובעבודתנו, לבוא פלשכת המורחיי הפתוחה לפי שעה בביהמ"ד, בית ישראל, משעה 7 עד 9 בערב, עד אשר תעתיק את משכנה למעונה הקבוע.

קראקא. ביום א' שיו הרצה הממונה על קרן היסוד היהודי מלנדון דיר זאל ק' ינד בהיכל בני ברית פה על המצב המדיני במזרח ועל אוסף קרן היסוד. המניסטר האנגלי טשורטשיל נתן לו תעודה לדרכו ומכתב לכל ביכ אנגליה בעולם, ואמנם הממשלות אינן עומדות לשטן לקבוצין קרן היסוד בשום מדינה, כי לא תבאנה בריב עם אנגליה, היהודים מריבים להתנדב בכל מקום, כי כולם מרנישים, שנורר ארץ יהודית ונורר העם היהודי בכל ארצות הנולה תלויים בזה, באין הנהרות הרוסית באה היהדות הפולנית אחרי האמריקנית להתנדב לקרן היסוד ואע"פ שירידת הוואלוטא עומדת לשטן לה, בבז אם ירבו לתת יצטרף זה ניכ להשבון גדול וסוף סוף ההשתמפות המוסרית בנורר העם היא יותר מן הממונית רפיון ידי הנציבות בא"י הוא תולדת התרשלות העם, במשך השנה האחרונה לא נעשה דבר לא לבנין הארץ ולא להכנתו ובוה הופיפו המערערים אומץ והוסיפו לקטרני על היהודים, שאין כחם אלא בפה, אם יהיה הסך כיה מיליון ליש, אפשר יהיה להושיב בא"י מאתים אלף הלוצים בונים והשאר יבא מאליו ולא יהיה פתחון פה לבעל-דין לחלוק.

הרוצה הענרעקי מיכאל הוברק שהתנכל בנפש האופייציי היהודי וואלברג בבית האוניברסיטה פה, לככור גבורו הכומר לוטאס-

ומסרבים להשתתף בקבוצין כספים לקה"ק ולקה"י, לקנות שקלים וכו'. עכשו בשעה שקרני זוהר נראו על אופקנו בשעה שחיים יותר מרווחים נשקפים לנו ממרחק ועל כן שואפי הגאולה לרכו את מרצם וכחותיהם, כדי למחר להגיע אל המטרה, אנו מוצאים בבני הנעורים קרירות רוח וחסר הבנה.

הרבה אשם בזה הנוכח ההרצדרי, הם מכלכלים את רוחם בכספים זרים לרוחנו והם מתרחקים מעמם ומקנינו הרוחניים ומהשקפת חייו והרגשתם הלאומית מתמששטת, והם מרהיבים עוו בנפשם להשוב את עצמם לבחירי היצירה וחליצה להם להיות נשמעים לדעת בלתי שומר, אינם מתחנכים ברוח היהדות והם מתנכרים לה יותר ויותר, האשם בזה הם מנהיגיהם, עליהם להסיר את ההרצדריות המקולקלה ולחנך את חניכיהם לעמם, כי זוהי כל תכלית השומר, עליהם לשמור תמיד את המעבר בין החנוך הלאומי ובין הלאום עצמו, הרי בלי הציגנות אין להשומר כל זכות הקיום, בלעדי העבודה הנדולה לתחת עמנו בארץ אבות, כל פעולות השומר מאפע ותשוקותיהם, אושפיה.

ישראל אפסער.

מתהפכות הזמן.

ואריה כבקר יאכל תבן.

לעת עתה נתקים ההפך: בקר כאריה יאכל בשר, כלומר אלה שעליהם להיות ע"פ מצות דתם נוחים כבקר וככבש, נהפכו לשופכי דמים וזאוכלי החלשים, אך אין דבר, הרי לעשות סמרטוט מניד נקץ עוד יותר מאשר לעשות ניר מסמרטוט ומי שאמר לישמן שידלק יוכל לומר גם לחומץ שידלק, אך כתרו לי זעיר ואראה לכם, כי באמת נתקיים כבר רישא דקרא, ונר זאב עם כבש.

הנה בשרונו העתונים, שהציר הסוציאלי דיד ליברמן, יהודי מתכולל קיצוני ממפלגת פ. פ. ס. רב בועדת המשפטים של הסיים את ריב עורכי הדין היהודים הלאומיים, שאין מקבלים אותם לסננורים והאדמו"ר מנור עלה עם אנ"ש לא"י לתור את הארץ וחזרו ובפיהם דברי כלב בן יפונה, והרבי נזר על תלמידיו הסדים למשמעתו להרים תרומה רבה מרכושם לנאולת הארץ וליסד שם בתי מסחר ובתי חרושת ואינו הושש כלל לאותה השבועה, שלא לעלות בחומה ושלא לחזק הקץ ולאותו הפסוק המפורש אם ה' לא יבנה בית ונו, הזאבים יגורו עם הכבשים בשלום בא"י ונמר עם גדי ומי זה יכחיש שהגיעו באמת ימות המשיח, שהרי בגליון המצפה הקודם קראנו מעשה שהיה, שהלכו רבנים גאונים לאותה גור ובקשו מאת האדמו"ר להסכים לישוב א"י ובאותו פרק היתה כבר הסכמה מנדולי הרבנים והרבי ירא מפני אותה האנדה של השבועה והשיב פניהם ריקם.

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראקא.

הקטרנו על היהודים בבתי-הספר פה נושא כבר פרי, מורי הנמנויות הריאלי, אשר ברבע היהודי ברחוב סטארוביטשלא, דחה את כל התלמידים היהודים, שבקשו להתכתב שם למדרנה הראשונה, וזה נרוע מן הנבלת מספר היהודים, שכבר הונהגה פה ושם, אפילו באוניברסיטה, כי כדן הוא שבנמנויה השביעית, שמקומה בתוך הרבע היהודי, יהיו רוב התלמידים וגם המנהל והמורים יהודים, זה מובטח בחוקי המדינה, על נתינת הזכות הזאת לא נחלל מהלחם, אסור למורים ללכת בשרירות לבם בנוגע לקבלת תלמידים ורחייתם, יש חוק וזה צריך להיות נר צדליהם. — אך אין צרה, שממנה לא תצא גם טובה.

משורטקוב. בימים האלד בקר ציר הסתדרות המורתי בלבוב מר ישראל פרנקפורטר את עיר משורטקוב. בדבריו החמים שהשמיע באוני קהל גדול, רכש לבות רבים בעד הרעיון המורתי. עבודת המורתי מתפשטת בעיר הזאת בכל פעם יותר ויותר, מכירת השקלים משמחת מאד, ביהוד רבה התנועה בין הצעירים.

בפולין

הועדה המשפטית של הסיים דחתה את הצעת הציר הארטיגלאו לבטל את הנזירה הרוסית המעליבה, שאין למסור אפטרופסות לאינצרים על נצרים. להצעה הזאת הסכימו המפלגות השמאליות ונדחתה, אלא נמסרה לממשלה. הציר היהודי הסוציאלי דיר ליברמן התקף את ביכ המניסטר לצבא, למה נפסלו היהודים הלאומיים מהיות סניגורים בכתי הדין לצבא וכוה השפיל את בתי הדין לאזרחים, שהם מקבלים סניגורים יהודים לאומיים ונרם להוציא לעו על פולין, שאין בה זכויות אזרחים נמורות ליהודים למרות החוקים היסודיים והחוק הבין לאומי. ביכ המניסטר ענה, שאמנם כן, ביהוד לצבא צריך להזהר יותר ואין לו לקבל סניגור, שאין לו בטחון בו, כי יבקר קשה את השופטים. הועדה דרשה, כי יעמוד המניסטר סוסקובסקי בעצמו לפנייה, כי אין התשובה מניחה את הדעת.

עם התפוצצות המפלגה הימנית ומפלגתה נפל גם איש בריחה המניסטר לעניני הפנים סקולסקי. הוא האיש שעמד לשטן לפיוס הפולנים והיהודים והוא המשפיל את היהודים, שבקש להמית בקרבם את התנועה הלאומית בלחצו ובגזירותיו. במקומו נתמנה ראמשקיביטש. המניסטר החדש לעניני החוץ סקירמונט הוא כעשן לעיני צורריו, כי אדם בעל נמוס ובעל צרק ובעל מרוח טובות הוא וממילא אינו נוטר שנאת הנם ליהודים. מיד כאשר נתמנה התנפלו עליו עתוני הענדעקים, חפשו עליו חטאים והעליכוהו. הוא בקש להזמין את עורכי כל העתונים יחד בלי הבדל, לברר לפנייהם שיטתו ולא הניחוהו הממונים על לשכת העתונים, שיש להם מסורה אחרת מימי סדרבסקי. המניסטר הזמין בעיכ את העורכים היהודים לברר והניד לפנייהם, שהוא יובב היהודים וישתדל לחדש את המוימ בין ראשי הפולנים וראשי היהודים, כדי לבא לידי שלום פנימי.

ברוסיה

ממשלת הסובייטים באוקראינה העמידה לדין את ראשי המשתתפים בזכחי היהודים. 21 רוצחים נדונו למיתה והושעה לעבודת הפרך. בעירה ראדומישל אצל קיוב היה פגרום חדש, הפרסים עדיין לא נודעו.

ישנם ברוסיה יהודים, ששבו מהוץ לארץ ומצבם נורא, הם מתים ברעב, קצתם מכרו כל בגדיהם לחיות לפי שעה ולצאת מרוסיה אין מניחים אותם. האנטישמיות מתפשטת במוסקווא במדה שיד הבולשיוויקים נתרופפה והאזרחים נשאו ראש ושואפים נקמה ביהודים. בעירה ליובאן אצל בוכרויסק חדרו בליג בעומר 90 ליסטים מזוינים וזיריהם נשק מכונות והתנפלו על היהודים והניסו אל בית הכנסת ונעלו אל השער ובקשו להצית אש בביהיני ולשרוף את כל הנאספים, יצא אליהם הכומר והרופא והבטיחו לליסטים, שיהודי העיר אינם קומוניסטים ופתחו את ביהיני. ונתנו ליהודים לנוס. אך בדרך נוסם נתפשו 25 ונהרגו וכל רכוש היהודים נכו.

ליהודים יש עתה ברוסיה 19 עתונים וזנונים קומוניסטים בערים שונות ובתוכם המשה יוצאים בכל יום. בידוע שנו הבולשיוויקים את צורת הורגן ונורו לכתוב כל מדה עברית בחוקי הכתיבה הזרנגנית (כגון שאבעם, יאמשעף שעקעה, מעעם), כדי להכרית כל זכר יהדות. הסופרים העברים ביאליק, קליינמן, רזוואנוב, רבניצקי ועוד יצאו סוף סוף מרוסיה והנם בקושמא.

בלטלנד

במדינה החדשה לשלנה המצורחת מנסות הים הבלטמי, קורלנד

לאוסקי, הודה על מעשהו והצטרק, כי דמה שוואלברג הוציא אקדה מחיקו. מצב הנפצע אנוש ולרוצח נשקף משפט מות.

בפולין הכמנה

לבוב. בשבוע הזה נתכבדה עירנו באורח חשוב, הוא דיר זלקינד מזכיר קרן היסוד אצל הועדה הפועל הראשי בלונדון. האורה נאם בהרכה מקומות לטובת קרן היסוד בביהיני הגדול, באולם הקהל, ולכסף באספת עם גדולה. שהיתה בכיתה העם פה. כמועצה השאית, שהיתה בוועהים הציוני פה, הודיע דיר זלקינד פרטים חשובים עיד המאורעות ביפו ובתוך דבריו המעים, שבכל אופן אין מקום להשקפות פסימיות, שתקפו חלק ידוע מן הצבור היהודי לגנלי הנכרת הכניסה לאיי. הכל תלוי בכח העם העברי וברצונו והעיקר שקרן היסודי תמציא את הכסף הנחוץ לעבודת ההכשרה ולהגירה מסודרת, אם לא יחפרו האמצעים הכספיים אין לדאוג בשביל ההגירה, שתפתח עם הגדלת העבודה והבשרת הישוב לקבול מספר גדול של מתישבים, דבריו בכל מקום הפיחו רוח חיים, תקוה חדשה והרמת רוח אלה, שנפס לבם בקרבם לגנלי המקרים האחרונים באיי.

בשבת יח סיון נאם פה באספה עסי השתדלות האקדמיים היהודים ציר הסיים מר הרטנלס מווארשא עיד, הציוניות ברנע הנוכחי, הנואם תאר את מצב היהודים המהירים דאלפים ולרבכות, שלא יזכרו למצא מנוח, כי כל השערים ננעלים בעדם. ובכיו הושב המרצה, שאין מצבם של אלה לאחר יאוש, כי סוף סוף יפתחו שערי איי לפנייהם. דרושה רק עבודה נמרצה מצד אותו החלק של עמנו החי בתנאים יותר נוחים. ברצון אביד וקרבות כספיים יעלה כידנו להכין את כל התומר ולמצא פתרון לשאלת ההגרה ולבנין ארצנו על יוינו, דבר המונח סוף סוף גם באינטרסי בריטניה הגדולה, שאח ה.כית הלאומי הכטיחה לנו לא בשביל עניני היפות, כי אם בשביל שגם עניני ממלכתה דורשים זאת. אם נראה רצון כביר וכשרון לתחיה, או נעלה ונצליח וננצה את כל המכשולים.

א. א. ק.

לבוב. ביום הראשון כי לחודש סיון ש. ה. דיתה בחינת תלמידי בית הספר מיסודה של אגודת מתי בלבוב. באולם המקשט יפה התאספו התלמידים והתלמידות מחמש המחלקות ובראשם המורים והמורות. הבחינה היתה פומבית כמעמד ההורים וחברי הועד הפדגוגי. ידיעות התלמידים והתלמידות בין בלמודי קודש ובין בלמודי חול הרנינו את לבות השומעים. ביהים מצטיין כזה, שבו לומדים התלמידים לא רק למודים עברים, כי אם גם שפת המדינה והשכלתה על פי התכנית של מועצת בתי הספר של המדינה. על פי השטה הזאת תחדל הקצוניות וחגיגי בית הספר הזה יקבלו חנוך שלם ומקף, חנוך יהודי ואנושי כלפי.

רישא. בעירנו נמצאים עתה המוסדות התרבותיים האלה: א) חברה ציונית, השחר, שיש לה ספריה עברית דלה, כי בכלל מעטים עתה הקוראים ובאין קוראים אין ספרים. בכל יום הערבנה שיחות עבריות, פולניות ואנגליות ובכל שבת ישנן הרצאות חשובות. ב) חברה, שולמית לעלמות ציוניות, גם שם נערכות הרצאות. שפיע אינה שגורה בפיותן, כי למדה רק לשם, מודחי והיום נטלה מקומה מודה חדשה: אנגלית. ג) אגודת אקדמיים, מכבי, גם לה ספריה ובית מקרא והרצאות פולניות, ד) המורתי, התפתח בעירנו עד מאד, רוב היהודים התחדים הם מזרחים, המורתי יפד, חרדי בן המש מחלקות והוא משביע חמתו על מהלך החנוך. ה) בשבוע שעבר היתה אספת יסוד של נשים מירתייות, ראש צעירי המורתי מר יחוקאל צעווין דבר נאום נלהב ומשך את הלבבות לדעיון המורתי ותיבך נבחר ועד. ו) צעירי המורתי עובדים הרבה על שדה התרבות, בכל יום ילמדו תלמוד, נ' פעמים בשבוע ניד ובכל שבת סרקי אבות, מדרש והרצאה מדעית. ז) קא וויינספרד.

משערת ראשם ארצה. לרמלה נשלח שופט ערבי צורר ישראל ידוע לחקור על הפלכים המתנפלים.

בטבריה נפרק הנשק מעל כל השוטרים הערבים והעברים. ביפו נכנה עתה אצל תל-אביב בית הרושת גדול לתעשיות שוקולאדה ולכל מיני מגדנות של צוקר ולפירות מאווננים. המכונות וכל המכשירים הובאו. בו ימצאו עבודה כאלף פועלים.

השמשות קיום המנדט על איי עיי אמריקה וההנבלות החדשות לעולים לאיי עשו רושם מעציב בארץ. ואלו הן ההנבלות: כל הוויות שנתנו קונסלים אנגלים לחלוצים עד יום 10 לחיז' פסולים. מעתה הוציאה ממשלת איי שופסים כתובים עבית. החלוצין יקבל שופס כזה וימלאו ויענה בו על השאלות האלו: תפליה מסעו. מה מלאכתו. כמה ממון לו. אם יש לו קרובים באיי. אם רוצה להשתקע שם ולהיות אורח הארץ ועוד שאלות נחוצות. בשופס ממולא כזה ילך אל ביכ השלטון הפלשתינאי, שתהיה לו הרשאה לתת רשיון או לחדול. התנאים חמורים לעי. אבל גם אלה לא יאריכו ימים. ממאתים חלוצים, השוהים בטריאסטא. קבלו רק ששים רשות הכניסה, אלה שכבר דרו באיי או שיש להם קרובים שם או שיודעים מלאכה הדרושה שם כעת. בטול ההנבלות האלו חלוי בהצלחת קבוצת הכסף לקרן היסוד וכאפשרות מציאת עבודה באיי על נקלה. מפני המצב הבלתי ברור החליטו רבים מן העולים, שכבר השקיעו ממונם בנטיעות אצל יפו. לצאת מן הארץ וחי יקרא סקדה על ביכ באיי. שלא לקבל ממון חדש להשקיע בשדות. המנחינים הציונים והעתונים באיי מזהירים מפני הבהלה. כי אין כל סבה לברוח ולהפסיק את העסקים ובפרט עסקי בנין הם בכל אופן בטוחים.

הועד הלאומי היהודי מסר מחאה לנציב איי נגד פרושו החדש להחלטת סן-רימו ולבשורת בלפיר.

קצת נחמה בעצבונו מצאו בני איי בתקציב השנתי להוצאות המדינה, שנכללו בו גם ההוצאות לכלכלת בתי-הספר העברים באיי סך 2675 ליטרוח מצריות ואולם עד עכשו היו ההוצאות האלו מושלות כולן על קופת הועד הלאומי הציוני. כמובן תהיה מעתה לממשלה השגחה על בתי-הספר ומזה תצמח רק טובה.

השבוע בכל העולם.

המניסטריום למסחר מזהיר, שאף על פי שיהיה מותר כל המסחר ויבטל גם המשרד להבאת סחורה ולהוצאתה, מכל מקום גם להבא אסור להכניס למדינה סחורות של מותרות, שאינן צורך חיים, עד שתתוקן הוואלוטא הפולינית. — עושקי העם בפולין משתדלים להשיג רשיונות ליסד אנודות בעלות מנופולין לכל מסחר ומסחר, כמו למסחר התבואות, הפסח. העור. הכנסות סחורות מחו"ל. כדי לצמצם את כל המסחר בידי נולנים אחרים, שבאין התחרות ינצלו את העם כחפצם. — ממשלת אשכנז מחזירה את צבא המתנדבים משלויה העליונה. גם שלחה פקודות לפרוק את הנשק מאת כל חיילות הגנת הארץ ומחנות המתנדבים. — באירלנד מוספים האירים לבער אחרי כל שריד אנגלי, מפוצצים מסעות מסה'ב, מנתקים חבור השלג'ק, כדי שלא תהיה דריסת רגל לאנגלים בארצם. — הממשלה האנגלית שואפה לעשות שלום עם המתקוממים בכל אופן. — הברית שנכרתה בין צרפת וטורקיה, הופרה, חיל צרפת חזר וכבש את המקומות באויה ונתחוק הקשר בין צרפת ואנגליה, השלום באיי בשות יותר. — חבל ערבים התנקש בנפש נציב צרפת בסוריה גורו וירה עליו ועל מלוויו ונהרג המתורגמן. גם בזה הוטב המצב באיי, שלא יוסף עוד נציב צרפת להתחבב על הערבים בתת-האם יד להכשיל את האנגלים באיי. — הקטיגור הראשי בווינא מסר לדין את מכיני הקונגרס האנטישמי על הסיתם את העם לשלוח יד ביהודים, בין הגאשמים

ליוולנד וחלק מספך וויטנסק, וזכתה לממשלה עומדת ברשות עצמה, נשארה ירושת רוסיה הצארית במקומה. הכל שונאים את היהודים ורוחים אותם ומתנכלים להעברים מן העולם. כדי לזכות במסחרם ובמערבם. חברות מיוחדות קיימות, שאין להן כל תעודה אחרת אלא להתחכם איך לרדל את היהודים ולהכריחם לנדוד מן הארץ וכל העתונות משפלה בזה בנלוי. והממשלה, שקבלה על עצמה להגן על המעטים הלאומיים, מעלימה עיניה, כמו שהיא עצמה לוחצה גם את היהודים וגם את הפולנים והאשכנזים. בסוף החודש הזה יתאספו ברינא צירי הקהלות, ליסד הסתדרות יהודית, שתלחם בעד זכות היהודים ותגן עליהם מפני השטנה התדירית, הנאמרת ונכתבת תדיר גם עיי פקודי הממשלה. המכרזים חרם על היהודים ומשניאים ומבזים אותם בעיני יושבי הארץ. לתנועה הלאומית היהודית אין מתיחסים באיבה, לפי שמעולם לא קיו הלטים, שהיהודים יתכוללו בתוכם.

בצרפת.

יד צרפת בפרעות הארץ-ישראליות.

עתה אין עוד כל ספק בדבר, כי צרפת אשמה בכל המקרים האחרונים באיי. עד כה היתה זאת רק השערה, שהחוקה באיי בסור, כדי שלא להעלות חמה, מיד אחרי הובח ביפו והשוף במושכות בקר נציב איי מר סמיואל את נציב סוריה גורו ומיד שערו הכל, שמעם הבקור הנחוץ הוא לבקש מאת הגנראל הצרפתי, להפסיק את התעמולה התדירה שזו עיי סוכנים מקבלי שטר בין הערבים. וההשערה נעשתה עתה לדואי, כי רימון פואנקורה בעצמו ובכבודו זה שהיה נשיא הרפובליקה הצרפתית בימי המלחמה, גלה את הדבר, לא יכול להתאפק והלך רכיל, בעתון, מאטין, כתב מאמריתעמוזה נגד שלטון אנגליה באיי ונגד הציונים, שהאשים אותם בודון בכל האשמות השגורות בפי סופרי, המורנינגפאסט ושאר עתוני צוררינו, כל אותן הדבות השגורות בפי המסיתים הערבים עיד ציונים בולשיוויקים ויהודים אנטיציונים. אין להעלים עין גם מן השטנה היוצאה כעת מארמון הוואטיקן של האפיפיור נגד הציונות. כאותה העת שהצרפתים הכופרים והמורדים מתפייסים עם האב הקדוש לשם הפוליטיקה המזרחית, אח אשמת צרפת ברר גם העתון האנגלי הגדול, טיימס, המאשים בפרושו את נציב צרפת בסוריה בתעמולה בין הערכים לספח את פלשתינה לסוריה ובשכירות סוכנים להסית את תושבי איי ביהודים.

בארץ ישראל.

נזקי יהודי יפו בנפש וברכוש הם לפי הפרויצ' כך: נשאר 20 אלמנות עם יתומיהן מחוסרי לחם, חוץ מן 20 בחורים וכתולדות, מאתים פצועים פצעים אנושים ואינם מסוגלים לעבודה; הם וביב מחוסרי פרנסה. 400 יהודים עם ב'ב, אלפי נפשות, שהיו דרים ביפו בין הערבים, יושבים עתה צפופים ברבעי היהודים, כולם מחוסרי דירות ופרנסה, כי רכושם וכליהם שודרו. הנזק ברכוש ובכלים עולה למאות אלפי ליש. חוץ מכל אלה שולט עתה הסרון עבודה. גורוע מכל זה הוא העלבון של אופן המשפט. היהודים רואים עתה את עצמם נאשמים והערבים לעונים להם ומעמידים פנים כאלו כאמת המה העשוקים והיהודים האשמים. לחוקרי המשפט נתמנו שני אנגלים ושני ערבים. גם עוזריהם ערבים קנאים. התיש נעשה שומר הגן. השופט היהודי פרומקין נפסל ובמקומו הובא שופט צורר ישראל משכם, אשמת כל שהיא נגד יהודי מספיקה לתפשו ולכלאו. אכל רבים מן השוטרים הבוגדים הרוצחים והשוטים מתהלכים כחוץ חפשים. מכל הרוצחים, שהתנפלו על בית החלוצים והרגו 10 ומחצו 30 מהם נתפש רק אחד והשאר כולם נקיים. רוצחי הסופר ברני ושכניו עדיין לא נתפשו, אע"פ שהכל יודעים אותם, אנשים. שחקרו ודרשו על דעת עצמם את דבר הריגת ברנר והאשימו את הרוצחים — גורשו יפיו. האכרים, שהתנפלו על פתח תקוה לא נפסל עוד כה

הצר שלמה מבעליה ושבו והשכירו הדריה לאחיהם למשפחותם והרווחו כאשר יכלו, ואם לא מצאו להשכיר חדר או חדרים והפסידו כאשר יוכל כיסם שאת, ויש אשר באו הם בעצמם לגור בחדרים, שלא מצאו שוכרים להם וישבו להם שנה בארעא ואחרת, בשמי שמיא, בכל אשר ימצא שם חדר ריק, ובעבר עליהם שלש שנים לזמנים החלם לשכר הצצר והיו לבעלי חזקה עליהם, להחזיקו בנוסח ספרד או להחזיקו בנוסח אשכנז, שחזקה מספרדית, ומאו נחשבו לבעלי הון ועושר, כי החזקה היתה לקנין ככל הקנינים, שנקנים ונמכרים ונתנים בתור נדוניא ונעזבים בתור ירושה, והספרה החזיקה היא, שם דברי בירושלם עד היום הזה.

בעשרים השנה האחרונות בנו להם המושלמים עיר קטנה חדשה מחוץ לשער שכס, בצד הצפוני של ירושלם, והנוצרים בנו גם הם כעין עירה שלמה מהצד הדרומי של ירושלם, בקרבת תחנת מסלת הברזל, בבקעה היא, עמק רפאים, ובנוגע ליהודים הן ידועות למדי כל שכונותם המפורזות בכל ארבע הדורות שמחוץ לחומה, למן משכנות שאננים (כתי מנטיפורים) ונחלת שבעה הקדומות ועד, זכרון משה, זו חל אביב של ירושלם, שנה שנה יוצאים מבני העיר הפנימית לגור מחוצה לה, ומי שישב פעם מחוץ לחומה, שוב אינו נכנס לדור בתוכה.

לפני משך זמן, עוד גדלה חשיבות העיר העתיקה ע"י מוסד הברתיים שהיו בתוכה, אך עתה גם אלה הולכים הלוך ויוצא ממנה לבדי שוב אליה עוד, בית פקידות המשפטים של הממשלה יצא לפני שנים אחרות אל מחוץ לשער שכס; בית פקידות העיריה העתיקה במקומו אל מחוץ לשער יפו לפני ירחים אחדים; לפקידות הצבא ישנו כבר בית מחוץ לשער שכס; וכך יתר בתי פקידות הממשלה; הנהגת המחוז (אידרה), פקידות הקרקעות והמכסים (טבו, וירק), רשימת הנפשות (נפוס) והמשטרה, אין כל ספק כי בעוד שנים אחרות יצאו גם הם אל מחוץ לעיר, הברזל של התבואות הוצא לפני שני חדשים אל מחוץ לשער שכס; בית החולים למשפחת רוטשילד יצא אל בית אחתו מחוץ לעיר לפני כחמש ועשרים שנה, ובית החולים, בקור חולים בונה עתה בנין גדול לו מחוץ לעיר, במקום הישן.

* * *

איוו חשיבות נשארה אפוא לעיר העתיקה כעת, מלבד חשיבותה ההיסטורית כמובן? לה נשארו שני דברים: (א) הצד הדתי; ליהודים ישנו בעיר, הכותל המערבי, קודש קדשי בני ישראל עד היום, למושלמים ישנו, מסגד עמר' המפאר (מקום מקדשנו), ולנוצרים — מקום קבר משיחם, אלה ישארו תמיד כאבן השואבת לכל בני העמים השונים, ועל יד אלה צריך לחשב את בתי התפלה הגדולים של היהודים וביהכנים של רבן יוחנן בן זכאי לספרדים, והרב ר' יהודה הכהן לפרושים וביהכנים תפארת ירושלם (לחסידים); למושלמים אין כמעט מחוץ למסגד עמר' כל בנין צבורי, וכל אותן, המדרשות (מדרסה), שבנו גדולי מלכיהם הפסמיים והממלוכים נחפזו ברבות הימים לבתי יחידים, בתי מושב למשרות, נכאיהן, השמשיהן עוד מלפני דורות... אך כנגד זה ישנם בנינים מפוארים, היכלים עצומים לנוצרים בני העדות השונות בתור בתי תפלה ומנוחים ומסודות צבור אחרים, אנכי, בתור ילדי ירושלם, הוזכר עד מה מעטים היו בניני הנצרים בצד הצפוני המזרחי של העיר, כשהנני מתבונן עתה אל כל אותה הששלת הארכה של הבנינים האדירים, שהקימו הנוצרים במשך הזמן האחרון מקצה העיר המזרחי, משער האריות (או: השכמים) ועד קרוב לקצה המערבי, מקום קבר הנוצרי, כל אותה הדרך הנקראת בפיהם, 'דרך המרוורים' (Via Dolorosa) — רואה הנני כמה גדול כהם של אלה, לאט לאט, במשך חמש ועשרים שנה או מעט יתר מזה, קנו להם כל החצרות של המושלמים במקומות ההם, בדרך שעליה הם אומרים, כי דרכה עבר משיחם, כשרנו אותו לצליבה, ואחרי כן בפעם אחת, במשך שנים אחדות, הקימו שורה גדולה של

נמצא גם ציר מועצת העם יערשאכעק, — קלוב הענדעקיס בסיים הפולני נחל מפלה חדשה, כי נתפוצץ ויצאו ממנו 10 צירים והממשלה נתחקה, תחת שהתנכלו עליה הימניים להכשילה, — מועצת אגודת העמים החליטה למסור את איי אלנד לפינלנד בתנאי שלא תחזיק שם צבא, האיים האלה היו סלע מחלפת בין שבדים ופינלנד עד כה, — נהרות נליציה המזרחית גאו והציפו ערים וכפרים והשחיתו יבול האדמה, — הנהגת הפיננץ בלבוש שלחה לווארשא אל אוצר קופת המדינה זהב וכסף, שנקבצו מאת האזרחים, ששויים עולה לשמיז מיליוני מרק, בסוף השנה שעברה כבר שלחה זהב, ששויו 200 מיליון, הוזכר והכסף הזה ביהר עם הנאסף בערים אחרות ישמש יסוד לוואלוואטא חדשה, — באיי יפן היה שטף מים, שהצף ערים והחריב את הישוב, מאות נפש אדם נטבעו ומחצבי פחס נשחתו, — פמחצב הפחס בוועסטפאלען באשכנז התפוצץ נו ונהרגו כמאה ושלושים פועל, — גם היונים וגם הטורקים רחו את הפין הממשלות לתווך ביניהם, היונים רוצים להעמיד על הרין, שהובטחה להם סמינא והטורקים מרנישים, כי חוקים הם מן היונים, היונים קראו מלחמה על רוסיה, בעלת ברית הטורקים, במה הם בוטחים קשה לדעת.

ירושלם העתיקה*

מאת דוד ילין.

התפשטות ירושלם ברור האחרון מחוץ לחומתה העבה והרחבה, שהקיפה בה השלטן סלימן לפני כארבע מאות שנה, כל אלה השכונות המרובות באכסין ובנינים, שצצו כעשב הארץ כאזור לה מכף עכריה, ותכוננה כעין עיר חדשה, גדולה ורחבה מחוץ לחומתיה — כל אלה נתנו מקום לכנוי חדש לירושלם אשר מתיך לחומה, הוא הכנוי ירושלם העתיקה.

ואמנם עתיקה היא עיר זו, ומלבד הכר שעל יד שער יפו, הרחוב החדש, שכנה המנר היוני כעצם תוכה כונה בתוך המדבר, בבתים גדולים בנויים אבני גזית אדומות מלוטשות ומבריקות, ורחובות רחבים ומרוצפים יפה, ועיצול נטועים משני עבריהם, ונס מזרקה מים בתוך עם ארבעת עמודיה הנהדרים בארבע קצותיה, — מלבד אלה היוצאים מן הכלל ימצא בה התיר האירפי או האמריקני את אשר הפין הוא למצא בעיר מזרחית עתיקה; רחובות צרים ועקלקלים מפאי חנויות קטנות, אשר בעליהן צנופי המצנפות יושבים להם במנוחה על ברכיהם כל היום ומחכים לקונים, בתים חרבים פה, ושם, אשר אבני הריסותם מונחות מסודרות או גם בלתי מסודרות בפנות הרחובות, שוקים מקורים תקרות אבן, ששחרו מוקן, לצד יומם מחרב ולמחסה ולמפתור מזרם וממטרי.

ועתיקים למראה עין הם גם האנשים היושבים בה, כל ערבת הנעורים, כל הישואף לאור ולאוויר, כל התוסס ברתחת הקדמה וההשכלה, הכל פריץ ימה וקדמה צפונה ונגבה לחומה המעיקה הזאת, והזקנים והרצים, והמתפללים ליד הכתר המערבי, ושוחחי הקומה וכפופי הגב אלה מתהלכים עוד ברחובותיה, ושוכנים בהצרותיה, מסתופפים בצל בעלי החזקה מבני הדור החולף שבעיר.

וזה דבר, ההזקה: לפנים בירושלם ובעלי בתים אמתים אין בקרב היהודים בעיר, כי הבתים רבם כולם לבני הארץ המושלמים המה, והאנשים האלה לא אבו להשכיר חדרים חדרים למשפחות בהצדיהם, ולא כל איש מישראל יודע לדבר כן בשפת הערבים ולהתעסק עם בעלי הבתים, ובכן נמצאו אנשים בעלי עסק, ששכרו

(* המאמר החשוב הזה נרפס לפני המלחמה בשנת תרע"ג במחברת 'ירושלם', שהוציאו 'חובבי ירושלם', ולפי שלא היו לו כמעט קוראים בחוץ לארץ, מצאנו לנכון להדפיסו שנית ב'המצפה', כדי שיהיה לפוראינו מושג נכון וכרור כיאותו המרכז העתיקה-החדש, שעניו כל ישראל נשואות אליו עתה יותר מאשר בכל העתים, — המערכת.

את בני אלא ספסרות, עסקי וואלוטים והפקעת שעה. שאין לך אומנות נקיה וקלה מזו.
 אין לך דבר קשה מנשוא כמו התמדת חיי עונג ויופי.
 אין לך אור, שלא תצטער עליו לפעמים ואין חושך, שלא תשמה פעם עליו.
 אין לך עם כל כך רציני וכל כך קל דעת כישראל.
 הפשט מן האדם את רכושו ואחיב הערך את ערכו בלעדיו.
 כשאני מתמלא עברה על ישראל ומטאיו. הנני מעיף עין על אימות העולם ושערוריותיהם ומתרגע.
 אוי לו לאדם, שכל עבודתיו ושאיפותיו הנה בני יומן.
 פלוני השוטה, ששחקה השעה לשמותיו. מביט מגבוה על כל העולם ואומר חקו את מעשיו. כי איש מופת אני.
 האירנא הכל שקר, רק השקר הוא אמת...
 דוקא הסכנות הגדולות מושכות את לבנו.

קונקורו.

קהל עדה ישרון בדארנא-וואטרא (באקאווינא) מבקשת לקבל ש"ב מומחה ובעלת-תפלה מפואר!
 האישי צריך להיות ירא מירבים ואומן יד ושיש לו קבלות מרבנים מובהקים והודאות משובים מומחים. ושיש לו קול נעים ויפה אשר אומץ כחו להתפלל בבידוכי הגדול.
 האישי אשר אלה לו יאבה לפנות אלינו עד חצי תמוז דהא' שתא עם העתקות נאכנות מתעודותיו ויפרט מעשהו ושמושו עד עתה וסכום הפרס שהוא דורש.

Israelitische Kultusgemeinde
 in Dorna Vatra. Bukovina, Rumunia.

שעורי השתלמות בשביל המורים העבריים.

הועדה התרבותית, שליד הועד המרכזי של ההסתדרות הציונית לפולין הקטנה המערבית ושלזיה בקראקא (רחוב סטרדום 15) עורכת שעורי-השתלמות בשביל המורים העבריים, שיתנהלו פה מיום 15 לחי יולי עד 15 לחי אוגוסט שיו בשביל שומעי השעורים יסודר אינטרנט. הועדה תשתדל גם להשיג בשביל השומעים מזון כוול. השעורים יכילו למודים מנקצעות הפדגוגיקה והשפה העברית. בחור שומעי השעורים יתקבלו רק מורים עבדים. העוסקים כבר בהוראה בבית. תכנית השעורים המפרטת תתפרסם בקרוב.

על הרוצים להשתתף בשעורים להודיע ע"ז חכף עפ"י הכתבת Sekcyja kulturalna przy Org. Syon.. Kraków, Stradom 15.

מרדכי איזענשטיין מאורשים, סיון תרפ"א פרימישלא.

אליהו מרקוס מאורשים, סיון תרפ"א פרוטמט שטאמברגר קראקא.

הננו מברכים את סופרנו החביב מר אליהו מרקוס במו"ט לארוסו. מערכת, המצפה.

ממרום יתברכו במו"ט ורב אושר אחותי (ניסתה) מרת מי ליבה עם חתנה מר מרדכי איזענשטיין לארוסו.

אברהם באמבאך ואשתו — קראקא. לביב החביבה העבריה מרת ליבה בומבך לארוסה שלום וברכה. אברך

את ש"ב העדינה מי טובה שייכער נברך במו"ט לחתונתה עם מר יעקב דייף ונאחל להם שיוכזו לראות את עתידם המזהיר כארץ תקותנו, ולזכרון הננו נושעים על שמם שני זיתים ביער הרצל.

אלימלך ואליעזר ויוסף שייכער,

בנינים עצומים ונפלאים, והראשון להקמת הבנין ברחוב ההוא, והבנין היותר יפה, הן היה בן-עמנו המומר רטיסבון הקתולוי!
 וגם אנחנו בנינו שמה בנין גדול, אם גם לא נהרה, הוא בנין ישיבת, תורת חיים המפרסמת, וכמה צלצולים צלצלו על בנין כל אבן וכל צורה, כמה שמדי-חוב, ושטרי-נורל, ושטרי צאן-ברזל, ומשולחים ושדרים, וסרסים, ומלומים, ולפים, עד כי הניע הבית סוף סוף פירי משבר, ומשפטים, ומאסרים, וחלוד ה' באופן נורא!

ב) ההשיבות השנית של העיר העתיקה היא מסחרה. לעת עתה מרכז כל מסחר ירושלים הוא בתוכה פנימה וברחוב שמחוץ לשער יפו הנמשך ממנו והלאה מערבה עד לגן העיר. העיר העתיקה היא מעין 'איסט-מאנדי' או 'הסיטי' שבלונדון. לעיני אין בשום שכונה מאלה שמחוץ לעיר שוקים גדולים של סחורות כאלה אשר בתוך העיר, ואפילו בני ק"ק. מאה שערים הנודעה, היבית ללכת העירה לקנות שם צרכיהם. אמנם ישנן חנויות של צרכי אכל נפש בכל מקום, וגם חנויות קטנות לסחורות שונות, אך לעולם לא ימצא הקונה בהן אותה הכמות המרובה והליפות מיני הסחורה כמו שהוא מוצאן בתוך העיר, וגם מחירי החפצים בתוך העיר הם לפעמים יותר נמוכים מאשר בחנויות שמחוץ לה. באשר גם על המוכר להביאם מתוך העיר, והנה השוק הגדול, שכנה המנור הוויני בעיר פנימה והזכרתין למעלה) וכל חנויותיו נשכרו עוד לפני הבנתן ומאו ועד היום אין חנות שלא ישכירה, ובשכר גדול מאד. ולוא נמצאה בתוכנו חברה מסחר, שתקנה רחובות אחדים ותהרס כל בניניהם ותשוב לבנות במקומם שוק הרש בטעם אירפי, בטוח הרבה, כי היתה מרויחה הרבה מאד.

(סוף יבוא).

אברהם כהנא.

פתגמים.

הסתפקות כמועט לפעמים היא טובה ולפעמים רעה — אשרי מי שיוודע עת לבל הפיך!

כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה לומר דבר שלא נשמע, כי יבא יום וישמעוהו האנשים בעל-כרחם.

כשינצח העם היהודי את דברנותו והנטייה לדבר הרבה ולעשות לא כלום — ינאל.

כלום יודעים אתם מפני מה אומות העולם יושבות תדיר על כס משפט. לרון את ישראל על הטאיו — בכדי להשכיח את תועבותיהם הם.

מה נעים הרבה, להשיף מוסר ולהשאיר את קיומו לאחרים. ההסתמוריה היא סך הכל של מעשים שובבים — ובאים אנחנו ומכניסים בהם כוונות, שלא היו בהם.

כל החיים הם אך צער — כך מבטיחים חכמים — אך מה קשה להפריד מן הצער הזה!

היהודי נתמסר כל כך עד שמי שאינו מחר אינו בעיניו בן אדם מן הישוב כלל.

לאומיות זאת היא המלה היותר מסוארה והיותר מכוערה, שהמציאה האנושיות, וזתה נעשית לה סס-חיים, לא זתה נעשית לה סס-מות.

כל שונאי ישראל, הנלחמים כביכול למען טהרת הגזע והרוח, משקרים הם כי באמת אין להם אלא די אמות של בצע.

בני הערך השתעמם אדם הראשון ובקש לו תמורה בקוץ ודרדר. גם היום יש שישתעממו נכדיו במצב השלום ויבקשו להם התבררות בשפיכת דמים.

הוא היה אומר: מינה אני כל אומיות שבעולם ואינו מלמד

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרו הוצאת שטיבל.

מרק.			
600	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד', ה', ז', ה', טו, כל ספר		
200	מקלט, ירחון, ע"י ברקוביץ בניירורס 15 ספרים		
90	שירי אנקריאון, תרגום שאול משרניחובסקי	המחיר	
150	איפניגיה בטורים	מאת גטה, תרגום יעקב כהן	
130	פואמות דרמטיות	פושקין, שמעונוביץ	
80	הנסיעה כהרי הרץ	הינה	
200	גבורים ועבודת גבורים	קריל, אינהורן	
180	באש ובחרב, חלק א'	שנקביץ, פדענק	
190	חלק ב'		
190	חלק ג'		
150	חלק ד'		
70	ממעמקים	וילך, פרישמן	
80	מניפה של לידי וינדרמר	וילך, מביוב	
100	חשיבותה של רצינות		
80	מיתה	שניצלר, יקוביץ	
110	האחיות	ופרמן	
70	רבי שלמה נגיד	שלום אש, מ. שפירא	
170	אינגבורג	קלרמן, רובי צמה	
120	האויף, חלק א'	הפטמן	
500	שכור וכשולן, ספור	ברנד	
500	חיי אדם: ילדות	שלום-עלינס, ברקוביץ	
500	נערות		
500	בחרות		
190	אירידיון	קרשינסקי, בן-אברם	
110	מלחמה ושלום, חלק א'	טולסטוי, פרייוש	
110	חלק ב'		
110	חלק ג'		
110	שלוש אחיות, דרמה	ציחוב, בן-אברם	
150	י"ן כריסטוף רומן רולן	ה. ייבין	
160	חוץ התשבי	מאת יעקב כהן, המחיר	
100	הקדושים, סמפוניה		

ובעד המשלוח 5 0/0

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחירו **150** מרק מכוך

דמו"ס ולמורים רבש הגו

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

בפולין הקונגרסים המכירה הראשית אצל M. I. FREID

WARSAWA, ul. Rymarska 16.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה
 למשלוח כסף היא בית מסחרו של
 Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

Jüdische Volkszeitung,

Bratislava, (Pressburg) Turnergasse 3/b. Organ des Volksverbandes der Juden für die Slovakei ist in der Slovakei und Podkarpatska-Rus stark verbreitet und daher als Insertionsorgan vorzüglich geeignet

חידות ההגרות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים

ופתרון ע"פ כל המורות ההיסטוריים וע"פ
 ההגיון הפשוט. מחירו עתה 100 מרכ. ע"י
 „Hamicpe" Miodowa 22 Krakow.

סוכנות "המצפה" באוסטריה היא בבית

Jos. Perlbarger II. Rembrandtstr. 39 Wien.

סוכנות "המצפה" בטשכובן היא
 Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA

Chelčický 7.

העמיקאליען גראס-פערקויה.

קאראפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס, גומי-אראביקום, ניגראזין, וואסערלואלד און פעטשלאזלד, זאמטליכע אנליד-פארבען, פיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען, בלוי-האלד-עמסטראקט אולטראמארין, וואזעלין, וואגענפעטטען אין בלענדאזען, שוהקרעמער שוואכער-וואכס, טינטע, בלענדאזען א. ד. ג. עמפפעהלט די פראטאקאליערטע פירמא

CHIEL TEITELBAUM
 FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,
 I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.
 DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שד עשרה מכתבים - 275 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 820 מ.

השפה, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים היהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 150 מ.

לחומי רש"י 25 מ. להוספה 5 אחוזים דמי משכוח לכל הזמנה.

בחיץ פאריץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משלוח.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.